

INSTRUCȚIUNE
privind mecanismul de evaluare a necesităților, prescriere, distribuire și mentenanță a
tehnologiilor asistive în sistemul educațional

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

1. Instrucțiunea privind mecanismul de evaluare a necesităților, prescriere, distribuire și mentenanță a tehnologiilor asistive în sistemul educațional (în continuare – Instrucțiune) este elaborată în baza prevederilor Hotărârii Guvernului nr.1042/2023 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, Hotărârii Guvernului nr.950/2023 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2024-2027 (obiectivul 1.5), Hotărârii Guvernului nr.567/2011 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de asigurare a unor categorii de cetățeni cu mijloace ajutoare tehnice, Ordinului Ministerului Sănătății nr.924/2012 cu privire la modalitatea de asigurare cu aparate auditive a persoanelor cu deficiențe de auz, Ordinului Ministerului Educației nr. 99/2015 cu privire la aprobarea Metodologiei de evaluare a dezvoltării copilului și Ordinului comun al Ministerului Muncii și Protecției Sociale și Ministerului Sănătății nr.246/1060-A /2024 privind asigurarea cu dispozitive asistive pentru slabvăzători și nevăzători.
2. În sensul prezentei Instrucțiuni, noțiunile utilizate au următoarele semnificații:
 - a) *cerințe educaționale speciale* – necesități educaționale ale copilului/elevului/studentului, care implică o școlarizare adaptată particularităților individuale sau caracteristice unei dizabilități ori tulburări de învățare, precum și o intervenție specifică prin acțiuni de reabilitare sau recuperare corespunzătoare.
 - b) *Comisia intersectorială* - organ instituit de Ministerul Educației și Cercetării, responsabil de analiza dosarelor și luarea deciziilor privind alocarea tehnologiilor asistive copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități; monitorizarea modului de asigurare cu tehnologii asistive a copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități.
 - c) *dizabilitate* – termen generic pentru afectări/deficiențe, limitări de activitate și restricții de participare, care denotă aspectele negative ale interacțiunii dintre individ (care are o problemă de sănătate) și factorii contextuali în care se regăsește (factorii de mediu și cei personali).
 - d) *dispozitive asistive de corecție optică și ajutor vizual pentru slabvăzători* – dispozitive menite să compenseze limitele impuse de dizabilitatea de vedere prin îmbunătățirea capacității de văz. Acestea sunt de mai multe tipuri: dispozitive optice care integrează lentile pentru magnificare, dispozitive electronice, dispozitive complexe utilizând tehnologii avansate.
 - e) *dispozitive asistive pentru slabvăzători și nevăzători, altele decât cele pentru corecție optică și ajutor vizual* – dispozitive externe destinate, produse sau adaptate pentru asistarea persoanei nevăzătoare sau slabvăzătoare la realizarea unor sarcini de orientare, învățare, comunicare, independență, mobilitate și control.
 - f) *dispozitive asistive pentru deficiențe de auz* – echipamente sau tehnologii concepute pentru a sprijini persoanele cu deficiențe de auz să comunice mai eficient și să acceseze informațiile. Aceste dispozitive includ aparate auditive, implanturi cohleare, sisteme de amplificare a sunetului, sau alte tehnologii care îmbunătățesc percepția sunetului sau a limbajului pentru persoanele cu dificultăți de auz.
 - g) *dispozitive asistive pentru dizabilități intelectuale* – tehnologii și instrumente specializate destinate sprijinirii persoanelor cu dizabilități intelectuale în îndeplinirea sarcinilor zilnice, procesul de învățare și interacțiunea socială. Acestea includ, dar nu se limitează la: software educațional și aplicații pentru dezvoltarea și îmbunătățirea abilităților cognitive; instrumente pentru gestionarea timpului și a rutinei, cum ar fi planificatoare digitale și aplicații de organizare; dispozitive și aplicații pentru comunicare asistată; echipamente pentru sprijin în activitățile cotidiene, menite să faciliteze autonomia și integrarea socială a beneficiarilor.
 - h) *Fondul pentru tehnologii asistive* – volum de mijloace financiare planificate, alocate și gestionate de Ministerul Educației și Cercetării, destinate achiziționării tehnologiilor asistive.

- i) *produs asistiv* – orice produs extern (inclusiv dispozitive, echipamente, instrumente sau software), special fabricat sau disponibil în mod general, al cărui scop principal este de a menține sau de a îmbunătăți funcționarea și independența unei persoane și, prin urmare, de a promova starea de bine a acesteia.
- j) *tehnologie asistivă* – orice obiect, articol de echipament, serviciu sau sistem de produse, inclusiv software, care se utilizează pentru a mări, a menține, a înlocui sau a îmbunătăți capacitățile funcționale ale copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități ori pentru a reduce și a compensa anumite deficiențe, limitări de activitate sau restricții de participare.

Capitolul II

SCOP ȘI OBIECTIVE

- 3. Instrucțiunea are drept scop stabilirea unui mecanism intersectorial privind evaluarea, prescrierea, distribuirea și mentenanța tehnologiilor asistive, în vederea sprijinirii incluziunii educaționale a copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități.
- 4. Instrucțiunea are următoarele obiective:
 - a) Determinarea atribuțiilor și responsabilităților instituțiilor cu competențe în evaluarea, prescrierea, distribuirea și mentenanța tehnologiilor asistive în sistemul educațional.
 - b) Asigurarea accesului copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități la servicii de educație, prin utilizarea tehnologiilor asistive, contribuind astfel la creșterea participării și a performanțelor școlare ale acestora.

Capitolul III

EVALUAREA ȘI DETERMINAREA NECESITĂȚILOR COPILULUI ÎN TEHNOLOGII ASISTIVE

- 5. Instituțiile responsabile de evaluarea și determinarea necesităților privind tehnologiile asistive sunt Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, structurile teritoriale de asistență psihopedagogică, instituțiile de învățământ general și instituțiile/organizațiile abilitate din domeniul sănătății și asistenței sociale.
- 6. În scopul evaluării necesităților cu privire la tehnologiile asistive în sistemul educațional, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică exercită următoarele atribuții:
 - a) colectarea și sistematizarea datelor privind necesitățile copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități, în corespundere cu datele furnizate de structurile teritoriale de asistență psihopedagogică;
 - b) determinarea necesităților la nivel de sistem privind tehnologiile asistive.
- 7. În scopul evaluării necesităților cu privire la tehnologii asistive în sistemul educațional, structurile teritoriale de asistență psihopedagogică exercită următoarele atribuții:
 - a) evaluarea complexă a dezvoltării copiilor și determinarea necesităților copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități privind utilizarea tehnologiilor asistive;
 - b) colaborarea cu instituțiile de învățământ general pentru identificarea și analiza nevoilor copiilor privind tehnologiile asistive;
 - c) colaborarea cu părinții și cadrele didactice pentru înțelegerea cerințelor individuale ale copiilor în vederea utilizării tehnologiilor asistive;
 - d) întocmirea documentației necesare pentru referirea copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități către Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, în vederea distribuirii tehnologiilor asistive;
 - e) reevaluarea dezvoltării copiilor, în conformitate cu Metodologia de evaluare a dezvoltării copilului aprobată prin Ordinul Ministerului Educației nr. 99/2015 și, la necesitate, referirea către instituțiile abilitate în domeniu.
- 8. Instituțiile de învățământ general, prin intermediul comisiilor multidisciplinare intrașcolare, realizează evaluarea inițială a copilului și referă cazul către structurile teritoriale de asistență psihopedagogică pentru evaluarea complexă și determinarea necesității utilizării tehnologiilor asistive.

9.În baza evaluării necesităților individuale ale copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități privind utilizarea tehnologiilor asistive, se elaborează lista tehnologiilor asistive necesare pentru dotarea instituției de învățământ, precum și lista tehnologiilor asistive necesare care se alocă direct copilului cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități din cadrul instituției de învățământ general. Lista orientativă a tehnologiilor asistive recomandate pentru diferite grupuri de cerințe educaționale speciale este prezentată în anexa la prezenta Instrucțiune.

10. Prescrierea dispozitivelor asistive pentru copiii cu deficiențe de văz, deficiențe de auz, dizabilități intelectuale, copiii cu tulburări de spectru autist se realizează de către instituțiile/organizațiile abilitate în domeniu.

11. Instituțiile/organizațiile abilitate sunt responsabile de:

- a) efectuarea evaluării complexe, care include screening-ul, stabilirea diagnosticului, elaborarea planului de intervenție (tactica de tratament) și prescrierea tehnologiei asistive recomandată, reieșind din diagnosticul copilului.
- b) instruirea copilului și familiei privind utilizarea tehnologiei asistive, după caz, precum și instruirea cadrelor didactice implicate;
- c) adaptarea și reglarea tehnologiei asistive, în funcție de particularitățile individuale ale copilului;
- d) asigurarea intervenției timpurii și reabilitării psihopedagogice a copilului;
- e) monitorizarea utilizării dispozitivelor asistive și ajustarea acestora în funcție de evoluția și necesitățile copilului.

12. Identificarea copiilor cu deficiențe de văz și auz care necesită tehnologii asistive se realizează de către specialiștii din domeniile educației, sănătății și asistenței sociale, în colaborare cu familia și copilul.

13. Referirea copiilor cu deficiențe de văz și auz către instituțiile/organizațiile abilitate este realizată de către:

- a) Structurile teritoriale de asistență psihopedagogică;
- b) Medicul de familie;
- c) Specialiști din domeniul asistenței sociale;
- d) Medicii specialiști.

14. Lucrătorii medicali referă copiii la instituțiile/organizațiile abilitate în domeniu, în conformitate cu cerințele stabilite de Ministerul Sănătății.

15. Instituțiile medicale/organizațiile abilitate sunt responsabile de:

- a) realizarea examenului medical specializat;
- b) prescrierea și eliberarea tehnologiilor asistive/dispozitivelor asistive optice pentru copiii cu deficiențe de văz și auz, în conformitate cu rezultatele examenului medical;
- c) instruirea copilului, a familiei, iar, după caz, a cadrelor didactice, atât la etapa de eliberare a tehnologiei asistive, cât și pe parcursul utilizării acesteia;
- d) referirea copilului către alte servicii sociale, educaționale, psihologice etc., la necesitate;
- e) reevaluarea și monitorizarea progreselor înregistrate de copil.

16. Tehnologiile asistive pentru copiii cu dizabilități intelectuale și tulburări de spectru autist sunt integrate în programele educaționale și de terapie, pentru a sprijini dezvoltarea abilităților copiilor, oferindu-le instrumente necesare pentru a comunica eficient și a participa activ în procesul educațional și în diverse contexte sociale.

Capitolul IV

PLANIFICAREA RESURSELOR FINANCIARE PENTRU TEHNOLOGII ASISTIVE

17. În scopul asigurării unei gestionări eficiente și echitabile a resurselor destinate tehnologiilor asistive, se creează Fondul pentru tehnologii asistive.

18. Fondul pentru tehnologii asistive reprezintă un centralizator al mijloacelor financiare gestionate de Ministerul Educației și Cercetării, destinat achiziționării tehnologiilor asistive, precum și pentru serviciile de mentenanță a dispozitivelor asistive, în cazul în care necesită ajustare individualizată, substituire sau reparație.

19. Planificarea surselor pentru tehnologii asistive se realizează anual, în funcție de necesitățile identificate la nivelul instituțiilor de învățământ general și de disponibilitatea resurselor financiare.

20. Mijloacele financiare planificate în Fondul pentru tehnologii asistive se repartizează la decizia Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, pentru:

- a) dotarea instituțiilor de învățământ general cu tehnologii asistive, asigurând accesul egal la educație pentru toți copiii;
- b) formarea continuă a personalului didactic și a specialiștilor din domeniul medical și social în utilizarea tehnologiilor asistive în procesul educațional;
- c) mentenanța tehnologiilor asistive din cadrul instituțiilor de învățământ general.

21. Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică organizează achiziții publice a tehnologiilor asistive, în conformitate cu cadrul normativ în vigoare, respectând standardele internaționale și nevoile specifice ale beneficiarilor.

Capitolul V

DISTRIBUIREA TEHNOLOGIILOR ASISTIVE

22. Procesul de distribuire a tehnologiilor asistive urmărește asigurarea accesului echitabil la resursele necesare pentru copiii cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități, în conformitate cu rezultatele evaluărilor individuale și recomandările specialiștilor. Această distribuire se realizează prin colaborarea între instituțiile responsabile.

23. În domeniul coordonării procesului de distribuire a tehnologiilor asistive, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică elaborează lista tehnologiilor asistive necesare pentru dotarea instituției de învățământ, pe baza evaluării nevoilor individuale ale copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități.

24. În scopul distribuirii tehnologiilor asistive, structurile teritoriale de asistență psihopedagogică realizează următoarele atribuții:

- a) întocmirea documentației necesare pentru referirea copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități către Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică pentru distribuirea tehnologiilor asistive;
- b) perfectarea listei de tehnologii asistive per instituții de învățământ – în cazul dotării Centrului de Resurse pentru Educația Incluzivă din cadrul instituției de învățământ și în cazul alocării de tehnologii asistive direct copiilor;
- c) referirea către Comisia intersectorială a copiilor cu cerințe educaționale speciale/dizabilități pentru alocarea de tehnologii asistive;
- d) monitorizarea activității Comisiei intersectoriale care ia deciziile privind alocarea tehnologiilor asistive.

25. Completarea listei tehnologiilor asistive necesare pentru dotarea instituției de învățământ se va baza pe următoarele criterii:

- a) evaluările realizate de specialiști în domeniu;
- b) Planul educațional individualizat și recomandările comisiei multidisciplinare;
- c) tipologia cerințelor educaționale speciale;
- d) rezultatele evaluării complexe și determinarea necesităților identificate în proces de evaluare de către structurile teritoriale de asistență psihopedagogică.

26. În scopul asigurării examinării calitative, multidisciplinare și holistice a necesităților copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități și pentru emiterea deciziilor documentate și argumentate privind alocarea tehnologiilor asistive, se constituie Comisia intersectorială de specialitate.

27. Comisia intersectorială este formată din 5 membri, având următoarea componență:

- a) doi specialiști delegați de Ministerul Educației și Cercetării/Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică;
- b) doi specialiști delegați de Ministerul Sănătății;
- c) un specialist delegat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

28.În activitatea sa, Comisia intersectorială se ghidează de cadrul normativ în vigoare și Regulamentul de activitate al Comisei intersectoriale, aprobat de Ministerul Educației și Cercetării, în coordonare cu Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Capitolul VI

ASIGURAREA MENTENANȚEI TEHNOLOGIILOR ASISTIVE

29. Pentru a asigura funcționarea tehnologiilor asistive utilizate în instituțiile de învățământ general, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică planifică și implementează măsuri specifice de mentenanță, în colaborare cu instituțiile responsabile pentru achiziționarea și întreținerea acestora.

30.În domeniul colaborării cu instituțiile responsabile privind mentenanța tehnologiilor asistive, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică realizează următoarele atribuții:

- a) stabilirea parteneriatelor cu furnizori specializați pentru întreținerea și repararea echipamentelor asistive;
- b) actualizarea datelor privind tehnologiile asistive existente, necesare și distribuite;
- c) stabilirea procedurilor pentru gestionarea cazurilor în care tehnologiile asistive sunt deteriorate;
- d) alocarea resurselor pentru înlocuirea dispozitivelor, în funcție de necesitățile educaționale ale copiilor;
- e) gestionarea utilizării eficiente a resurselor financiare pentru mentenanța tehnologiilor asistive.

31.În domeniul asigurării mentenanței tehnologiilor asistive, structurile teritoriale de asistență psihopedagogică:

- a) creează și administrează baza de date privind tehnologiile asistive recepționate, distribuite și utilizate în instituțiile de învățământ monitorizate;
- b) gestionează registrul de evidență a beneficiarilor echipamentelor distribuite;
- c) încheie contracte de comodat cu instituțiile de învățământ pentru gestionarea și monitorizarea echipamentelor și tehnologiilor asistive;
- d) semnează contracte individuale de predare/primate cu familia pentru utilizarea tehnologiilor asistive.
- e) monitorizează starea tehnologiilor asistive și asigură intervenții rapide pentru remedierea problemelor tehnice privind tehnologiile asistive;
- f) dotează, la necesitate, instituțiile de învățământ general cu baterii, cabluri, piese de schimb și alte accesorii esențiale pentru funcționarea tehnologiilor asistive.

Capitolul VII

ACORDAREA SUPORTULUI METODOLOGIC

32. Pentru asigurarea implementării eficiente a tehnologiilor asistive în procesul educațional, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică coordonează și desfășoară activități metodologice și de formare profesională continuă, axate pe dezvoltarea competențelor cadrelor didactice, elevilor și părinților, precum și cadrelor medicale și a asistentilor sociali în utilizarea tehnologiilor asistive, în conformitate cu standardele educaționale și necesitățile specifice ale beneficiarilor.

33.În domeniul asigurării metodologice, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică realizează următoarele atribuții:

- a) identificarea necesităților de formare continuă în domeniul utilizării tehnologiilor asistive în sistemul educațional;
- b) elaborarea și implementarea/furnizarea programelor de formare continuă privind utilizarea tehnologiilor asistive;
- c) elaborarea ghidurilor metodologice privind utilizarea tehnologiilor asistive.

34.În domeniul formării cadrelor didactice, copiilor, părinților, precum și a cadrelor medicale și a asistentilor sociali în domeniul tehnologiei asistive, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică realizează următoarele atribuții:

- a) organizarea sesiunilor de instruire pentru cadrele didactice privind utilizarea tehnologiilor asistive;
- b) desfășurarea atelierelor interactive pentru elevi și părinți privind utilizarea tehnologiilor asistive.
- c) realizarea sesiunilor de instruire pentru cadrele medicale și a asistentilor sociali.

Capitolul VIII

MONITORIZAREA IMPLEMENTĂRII INSTRUCȚIUNII PRIVIND TEHNOLOGIILE ASISTIVE

35. Monitorizarea implementării prezentei Instrucțiuni se pune în sarcina Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică.

36. Monitorizarea se realizează continuu prin intermediul structurilor teritoriale de asistență psihopedagogică.

37. Structurile teritoriale de asistență psihopedagogică prezintă Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică rapoarte trimestriale de monitorizare. Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică va întocmi un raport anual care va analiza impactul măsurilor implementate și va elabora recomandări pentru îmbunătățirea continuă a procesului de evaluare a necesităților, prescriere, distribuie și mentenanță a tehnologiilor asistive în sistemul educațional.

38. În scopul gestionării eficiente și centralizate a datelor, registrul de evidență al beneficiarilor și al echipamentelor distribuite va fi integrat în Sistemul Informațional de Management al Datelor în Domeniul Educației Incluzive (SIMDDEI).

39. Structurile teritoriale de asistență psihopedagogică vor transmite periodic datele corespunzătoare către SIMDDEI. Sistemul va asigura, prin acces securizat, actualizarea în timp real a datelor, verificarea informațiilor referitoare la utilizarea echipamentelor asistive, starea acestora și intervențiile tehnice necesare, precum și va facilita monitorizarea și raportarea eficientă.

40. În vederea monitorizării și evaluării implementării eficiente a mecanismului de evaluare a necesităților, prescriere, distribuie și mentenanță a tehnologiilor asistive în sistemul educațional, vor fi utilizați următorii indicatori:

- a) numărul de elevi care beneficiază de tehnologiile asistive în instituțiile de învățământ general;
- b) procentajul cadrelor didactice care au beneficiat de formări în utilizarea tehnologiilor asistive;
- c) îmbunătățirea performanței școlare a elevilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități care beneficiază de tehnologii asistive.

41. Evaluările anuale vor fi realizate de Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, în baza rapoartelor colectate de la instituțiile de învățământ, care vor include informații privind impactul utilizării tehnologiilor asistive asupra incluziunii educaționale a copiilor. Evaluările vor permite ajustarea și îmbunătățirea continuă a procesului educațional, astfel încât să răspundă nevoilor tuturor elevilor.

42. Pentru asigurarea unui proces transparent și eficient, în procesul evaluării vor fi organizate interviuri, focus grupuri, ședințe cu participarea autorităților centrale, locale și reprezentanților instituțiilor de învățământ general, copiilor și părinților, fiind analizate progresele înregistrate și provocările întâmpinate în procesul de implementare.

Capitolul IX

DISPOZIȚII FINALE

43. Prezenta Instrucțiune este obligatorie pentru aplicare în sistemul structurilor de asistență psihopedagogică și în instituțiile de învățământ general.

44. Instrucțiunea va fi revizuită ori de câte ori este necesar, în funcție de progresele din domeniu și de nevoile identificate în procesul de implementare.

45. Orice modificări sau completări ale prezentei Instrucțiuni care nu sunt specificate în prezentul document vor fi reglementate prin decizii suplimentare emise de Ministerul Educației și Cercetării, precum și de alte autorități relevante, în conformitate cu cadrul normativ în vigoare și necesitățile identificate.